

Simposi Internacional D'INTERDISCIPLINARIETAT EN LES HUMANITATS

Llibre
DE RESUMS

Bloc de comunicacions I

#humanitatspolítiques

Aspectes sociopragmàtics de l'explicitació dels pronoms de subjecte de primera persona en el llenguatge polític

Lucie Kuzmová
Universitat Masaryk de Brno

L'explicitació dels pronoms personals jo i nosaltres amb la funció sintàctica de subjecte oracional en una llengua pro-drop com el català comporta certa informació sociopragmàtica relacionada amb la gestió d'imatge social dels interlocutors. En la contribució ens fixarem en les funcions dels dos pronoms de subjecte en el discurs parlamentari català actual. Volem analitzar pragmàticament la motivació que activa la presència dels pronoms explícits de subjecte jo i nosaltres, que es refereixen a un parlant individual o col·lectiu, en el llenguatge de les sessions parlamentàries catalanes. L'anàlisi efectuada ens permet constatar que es tracta d'un recurs important de l'autoimatge dels polítics, que els permet destacar la seva actitud, les seves preferències o opinions, que poden ser individuals o grupals. Aquest comportament comunicatiu estratègic afavoreix la representació dels emissors i sovint inclou efectes sobre la figura d'altres persones involucrades en la situació comunicativa. L'expressió del pronom pot servir per a establir un contrast entre l'emissor i els altres i pot produir un efecte descortès o, per l'altra banda, el pronom pot servir per a mantenir equilibri entre les imatges involucrades i en aquest cas l'efecte pot ser cortès. A més a més, el recurs li permet al parlant imprimir més força argumentativa al que diu, ja que fa més visible la seva figura i transmet més seguretat i èmfasi en el que es comunica. Es tracta d'un mecanisme que ajuda a construir i mantenir l'autoritat del polític.

Análisis de la interacción en X/Twitter de la mujer política “del cambio” iberoamericana: ausencia de diálogo ciudadano y crítica al adversario político

Romina Pepe Oliva
Universitat Jaume I

X (antes Twitter) es un de las herramientas fundamentales en la estrategia comunicativa de los actores políticos en la actualidad. Especialmente por las posibilidades que despliega para la generación de diálogo entre los actores que participan en la conversación en esta plataforma. Además de posibilitar la producción y difusión de contenidos propios, esta red de microblogging permite a los políticos tener un contacto más directo y cercano con la ciudadanía, así como relacionarse con otro tipo de actores en un contexto más informal. El objetivo de esta investigación es conocer la generación de diálogo y las interacciones con otros actores sociales que despliegan en X/Twitter las mujeres políticas iberoamericanas “del cambio”. Se trata de actoras que emergen del activismo y acceden a la política institucional

como portavoces de la transformación social, abanderando el discurso de la renovación política. Para ello, se comparan las estrategias discursivas en los perfiles de X/Twitter de Miriam Bregman (Argentina); Vilma Ripoll (Argentina); Camila Vallejo (Chile); Ana Erazo (Colombia); Ada Colau (España); Teresa Rodríguez (España); Martha Tagle (México); Verónica Mendoza (Perú), Marisa Matias (Portugal); Verónica Mato (Uruguay) durante el año 2020. La metodología se basa en la aplicación de la técnica del análisis de contenido que combina una dimensión cuantitativa junto a otra de naturaleza cualitativa, focalizada en el análisis crítico del discurso. Los resultados muestran que las políticas “del cambio” presentan un elevado volumen de interacción en Twitter. No obstante, cuando dialogan lo hacen con políticos de sus mismas formaciones o con sus oponentes, pero no con la ciudadanía en general, a la que dejan fuera de este proceso. Por tanto, pese a las potencialidades de Twitter, no integran a la ciudadanía en el debate generado en el entorno digital, adoptando estrategias comunicativas de carácter autoreferencial.

Paràmetres d'interacció dels influencers climàtics a X/Twitter durant la 27 Cimera Mundial del Clima

Diana Moret i Soler
Universitat Jaume I

La lluita contra el canvi climàtic és un dels principals reptes als quals s'enfronta la ciutadania global en l'actualitat i durant les pròximes dècades. Davant aquesta situació, la ONU treballa per a garantir la justícia mediambiental a través dels Objectius del Desenvolupament Sostenible (ODS), dins del marc de l'Agenda 2030. Amb aquesta finalitat, ha nomenat a un grup de ciutadans com a líders de la lluita per la justícia climàtica que desenvolupen la seua activitat a X (abans Twitter). La participació dels influencers climàtics a una plataforma digital com X pot fomentar els moviments ciutadans per a generar estratègies d'adaptació i resiliència davant la crisi mediambiental. Al mateix temps, la interacció entre ells pot tenir influència sobre les polítiques climàtiques i la percepció del canvi climàtic per part de la societat global. L'objectiu d'aquesta investigació és l'anàlisi de les interaccions entre els influencers i els diferents actors que participen de la conversa climàtica a X. Amb això es pretén observar la relació entre els perfils dels líders climàtics i identificar els seus aliats en la lluita per la justícia mediambiental a la xarxa. La mostra està integrada pels perfils a X dels dos grups designats per la ONU: dotze perfils d'adults i sis perfils de joves. El número total de publicacions és de 3.678 missatges publicats durant la COP27 i les dues setmanes prèvies i posteriors a aquesta, d'octubre a novembre de 2022. Per a l'estudi s'ha emprat una metodologia basada en l'anàlisi de contingut quantitatiu, basat en l'estudi de tres variables: a) retweets, b) mencions i c) hashtags. Els resultats suggereixen que els líders climàtics entren en dinàmiques d'autoreferencialitat i interaccionen, principalment, amb perfils institucionals relacionats amb la ONU per sobre d'altres perfils ciutadans, amb els que no fomenten un diàleg a l'entorn digital. D'aquesta manera, la representació ciutadana en el debat mediambiental a X es troba, principalment, en els perfils dels propis influencers, que actuen així, com un circuit tancat. D'altra banda, l'eix discursiu d'aquests líders ciutadans reproduïx els ODS impulsats per la ONU i situa a les institucions i els governs com a actors centrals de la lluita per la justícia climàtica. Aquesta recerca està vinculada al projecte d'I+D amb referència PID2020-119492GB-I00 finançat per MCIN/AEI/10.13039/501100011033/ i “FEDER Una manera de fer Europa”.

La Justicia Transicional ‘desde abajo’ como enfoque de transformación pacífica de conflictos

Jair Galindo Velandia
Universitat Jaume I

El Sistema Internacional de Justicia Transicional -SIJT- enfrenta múltiples reparos. Los modelos implementados, han insistido en un enfoque puramente retributivo para responder a los derechos civiles y políticos, y han dejado de lado los derechos de segunda y tercera generación. Las recientes investigaciones sobre los conflictos y su resolución hechas por las ciencias sociales, le han aportado a la JT un enfoque nuevo que complementa el sistema de justicia, verdad, reparación y garantías de no repetición. Dicho enfoque, que sostiene que los conflictos se resuelven por sus causas estructurales y culturales, integra la perspectiva liberal retributiva y reparativa institucionalizada con los esfuerzos e iniciativas de paz construidas por las comunidades de víctimas ‘desde abajo’. El enfoque ‘desde abajo’ de la JT busca que el actual SIJT no se imponga ‘desde arriba’ como único modelo con enfoque liberal desconectado de las realidades sociales y culturales de quienes han padecido los abusos de la guerra. Por el contrario, pretende en primer lugar, ser una vuelta al estado social de derecho, en el marco de la democracia, caracterizada por la participación y representación de las bases que componen una sociedad, en distintas instituciones de gobierno que gozan de independencia. En segundo lugar, pretende que los conflictos sean abordados desde un enfoque social constructivista para su resolución y a la vez impedir que sean los intereses externos los que definan un modelo transicional. La metodología de esta presentación está basada en el trabajo de Galtung (1969; 2003), y el enfoque desde el cual se expone es propio de McEvoy, McGovern, McGregor y Lundy (2008).

#humanitatsitecnologia

Retos en la integración de las tecnologías de la traducción en el aula de traducción especializada

Roser Sánchez-Castany
Universitat Jaume I

El sector de los servicios lingüísticos es un claro reflejo de la evolución natural de los mercados hacia entornos cada vez más tecnologizados. Entre los muchos sectores que dejan patente la penetración de las tecnologías en el mundo laboral, la traducción es uno de los más susceptibles a la automatización. En las últimas cuatro décadas, el mercado de la traducción ha conocido una serie de cambios sin precedentes, instigados por la propia evolución del entorno empresarial y tecnológico a nivel mundial. Sin duda, esos cambios han ido propiciando una redefinición de las funciones y las responsabilidades de los traductores, y la aparición de nuevas dinámicas y formas de empleo vinculadas a la tecnologización de la sociedad.

En este sentido, conviene no perder de vista que estas dinámicas tienen consecuencias directas para la formación de los futuros traductores y que los planes de estudios universitarios evolucionan a un ritmo mucho más lento que el mercado y no se adaptan con la velocidad que sería necesaria a las nuevas demandas sociales. Aunque, desde el punto de vista didáctico, es muy complejo determinar la formación que necesitan los profesionales del

futuro, como docentes nos vemos obligados a revisar los puntos clave de la metodología docente utilizada para formar traductores con capacidades tecnológicas adaptadas al nuevo escenario de la forma más rápida y eficaz posible.

El objetivo principal de esta comunicación, pues, es reflexionar en torno a los retos de tipo organizativo, económico y académico que plantean las adaptaciones metodológicas más inmediatas que podamos ir incorporando en el aula a través de la integración de las tecnologías de la traducción en los entornos de enseñanza-aprendizaje de la traducción especializada.

GRAPE MARS for the analysis of digital genres: Exploring science dissemination Instagram reels

Alejandro Mena Alba i Elena Serrano Hernández
Universitat Jaume I

This paper examines GRAPE-MARS (Ruiz-Madrid et al., 2023), a new open-source software created for analysing audiovisual content from a multimodal perspective. Its conceptual framework stems from a thorough examination of requirements undertaken by a specialised team of researchers in multimodality. This team conducted rigorous research on preceding software applications dedicated to multilayer annotation, such as Atlas.ti, Multimodal Analysis – Video, and ELAN, among others, scrutinising their functionalities. The design of the software integrates discerningly chosen features from these platforms, amplifying them to meet identified needs and incorporate improvements. Moreover, the software includes advanced methodologies for the analysis and representation of data, offering a comprehensive instrument for the meticulous study of multimodal discourse. To illustrate GRAPE MARS's functionalities, a corpus of 10 dissemination Instagram reels (short-lengthened vertical videos) created by well-acknowledged science disseminators was compiled and analysed using this software. Results display the possibilities provided by GRAPE-MARS to examine digital media, offering an array of evaluative and numeric remarks, synchronous mode appearance, modal density calculation, generating computerised verbal transcriptions, and producing tables and graphs that may serve as visual support to illustrate the information. The software also allows for an efficient annotation of the distinct semiotic modes (e.g., gestures, head movements, facial expressions, visual effects, sound effects, etc.) and offers functional means for modal typologies' specification (e.g., types of gestures, or different facial expressions). Additional strengths comprise the possibility of employing multiple time-adjusted layers and libraries that include user-designed taxonomies, a task that is facilitated through its accessible interface. The findings of this investigation underscore the substantial capacity of the GRAPE MARS software as an innovative instrument for analysing multimodal digital discourse through computer-assisted annotation, and, eventually, contributing to bridging the gap between the humanities and new technologies. In essence, this study seeks to shed light on forthcoming multimodal inquiries into emerging digital genres.

Percepciones ciudadanas sobre los efectos negativos de las aplicaciones móviles de mensajería instantánea para la comunicación política digital

Alejandra Tirado García
Universitat Jaume I

El entorno digital ha propiciado que los servicios móviles de mensajería instantánea se conviertan en un nuevo canal para la comunicación política. Partidos y ciudadanos han encontrado en estas plataformas digitales un espacio libre de expresión donde difundir información de forma masiva en un entorno privado, de forma que evitan cualquier tipo de censura o control y se protegen de posibles críticas y análisis en profundidad. Este hecho tiene efectos positivos en la democracia, como puede ser el aumento de la intención de voto y la posibilidad de participar en el debate público, pero también genera ciertos riesgos. En este sentido, el principal objetivo de este estudio es averiguar cuál es la percepción de la ciudadanía acerca de los efectos negativos sobre la democracia que genera el empleo de servicios móviles de mensajería instantánea como WhatsApp o Telegram en relación con la política. Para ello se ha llevado a cabo una encuesta cuantitativa aplicada mediante un panel online. El cuestionario fue lanzado en mayo de 2023 a través de la plataforma Qualtrics y fue contestado por un total de 1106 ciudadanos residentes en España. Los resultados muestran como la desinformación y el aumento de las informaciones falsas son el principal perjuicio a la democracia destacado por la ciudadanía a la hora de utilizar los servicios móviles de mensajería instantánea en relación con la política. De hecho, un 31.1% de todos los encuestados afirman recibir algún tipo de noticia falsa a través de estos servicios casi todos los días. Las mujeres de izquierdas entre 35 y 44 años que cuentan con estudios universitarios, así como aquellas que muestran un mayor interés por los asuntos políticos y tienen intención de votar en las próximas elecciones son las que más concienciadas se muestran con respecto al fenómeno de la desinformación y la difusión de bulos en este tipo de plataformas móviles. Esta investigación forma parte del proyecto de I+D con referencia PID2020-119492GB-I00 financiado por MCIN/AEI/10.13039/501100011033/ y “FEDER Una manera de hacer Europa”.

Aplicación multiescalar de los Sistemas de Información Geográfica (SIG) y técnicas de documentación 3D al estudio del Arte prehistórico

Alfredo Sánchez Hernández, Inés Domingo i Dídac Roman
Universitat Jaume I, ICREA-UB i Universitat Jaume I

Los estudios arqueológicos están caracterizados por el conjunto de ciencias y disciplinas que se entrelazan para tratar los datos extraídos de las investigaciones arqueológicas y generar información que fortalece las interpretaciones de arqueólogos y arqueólogas. Este carácter multidisciplinar es especialmente relevante en periodos donde no contamos con documentos escritos, por lo que debemos obtener la máxima información posible utilizando todos los métodos de los que dispongamos. La Arqueología siempre se ha beneficiado del desarrollo técnico y tecnológico de otras disciplinas científicas, permitiendo la renovación y el avance metodológico. Desde finales del siglo XX, el desarrollo de hardware y software ha permitido la aplicación de nuevas técnicas que han dado lugar al surgimiento de nuevas vías de investigación. En nuestro caso, se trata de la aparición de los Sistemas de Información Geográfica (SIG/GIS) y las técnicas de documentación 3D. Los GIS han permitido a nuestra disciplina utilizar las herramientas de análisis que ofrecen para formular nuevas cuestiones e hipótesis, al mismo tiempo que permite reformular algunas ya existentes. Aunque son

multitud las investigaciones que han incorporado las herramientas que ofrecen los GIS en sus trabajos, su aplicación para el estudio del Arte prehistórico es relativamente reciente. Las aplicaciones GIS en el ámbito del Arte prehistórico se han centrado mayoritariamente en los análisis macro-espaciales de las relaciones entre yacimiento y territorio. Sin embargo, desde hace unos años han surgido nuevos trabajos donde se utilizan perspectivas multiescales, combinando los estudios tradicionales de Arte prehistórico con las posibilidades que ofrecen las herramientas de análisis GIS y las nuevas técnicas de documentación. En esta presentación analizaremos las principales aportaciones y líneas de investigación que ha abierto la aplicación de este tipo de aproximaciones a diversas escalas en los estudios Arte rupestre prehistórico.

#educació

Las nuevas competencias del siglo XXI: la mediación oral y escrita

Jorge Martí Contreras
Universitat Jaume I

La enseñanza de lenguas está en continua evolución y existen obras dentro del ámbito Europeo que se han considerado como bibliografía básica indispensable, como es el Marco Común Europeo de Referencia para las Lenguas (Consejo de Europa 2001) que trata al aprendiente como un “agente social”, intenta delimitar qué lengua se debe enseñar y explicita que es necesario trabajar el componente comunicativo de la lengua, aunque si bien es cierto, no apuesta por ningún método ni por ningún enfoque en concreto; en esta obra incide en la enseñanza-aprendizaje de cuatro destrezas principales: comprensión oral y comprensión escrita. No es hasta la publicación del Volumen complementario (Consejo de Europa 2020) que se describen en profundidad ocho destrezas (se añaden la interacción oral y escrita, la mediación oral y escrita).

La información que en este último ejemplar se presenta de la mediación no es lo suficientemente transparente para el profesorado y, además, según añade el propio Consejo de Europa (2020: 276): «es manifiesta la necesidad de herramientas para sustentar mejor la alineación del MCER con la enseñanza y el aprendizaje para aprendientes jóvenes». A pesar de que el Consejo de Europa era consciente de esta falta, tomó la decisión de no emprender ningún trabajo paralelo de diseño y calibración de nuevos descriptores específicos para aprendientes jóvenes. En esta comunicación se realizará una investigación sobre qué es la mediación tanto oral como escrita, se propondrá una clasificación dirigida a diferentes franjas etarias y se establecerá la equivalencia entre diferentes etapas educativas.

Aproximación crítica a la representación de la diversidad funcional en la literatura infantil y juvenil

Laura Herrera Gregori
Universitat Jaume I

La comunicación tiene como objetivo principal analizar la representación de personajes con diversidad funcional en la literatura infantil y juvenil contemporánea. Se pretende verificar la posible perpetuación de estereotipos y subrayar el papel esencial de la literatura en la construcción de una sociedad inclusiva y consciente. La investigación se organiza en

objectivos específics que van de lo general a lo particular: començant amb una aproximació de la evolució històrica de la representació de la diversitat funcional, al anàlisi de personatges literaris en obres infantils i juvenils. A més, s'explora el impacte de la literatura en la formació de valors i en la construcció d'una educació per al cuidat i per a la pau. Per a això, s'inicia establint un marc teòric que analitza com ha evolucionat la importància dels personatges amb diversitat funcional, que passen de estar marginats a ser protagonistes. A continuació, s'centra en la literatura infantil, examinant obres específiques com *Planeta Willy* (2015) de Birte Muller o *El cas de Lorenzo* (2010) de Isabelle Carrier. Del mateix mode, aborda el paper de la literatura en l'educació per al cuidat. Per últim, s'adentra en la literatura juvenil, analitzant personatges i explorant la literatura com a eina per a l'educació per a la pau, a través d'obres com *Mi hermano persigue dinosaurios* (2017) de Giacomo Mazzariol o *Wonder. La lección de August* (2012) de R.J Palacio.

El pensament contemporani a partir de la mirada crítica i la interdisciplinarietat. Una proposta de lectures per a l'alumnat

Maria Medina-Vicent
Universitat Jaume I

En la present comunicació es presenta una experiència docent desenvolupada en l'assignatura de Pensament Contemporani i Interculturalitat (HU1507, HP1507, TI0907, EA0907) durant el curs 2023/2024, impartida en els següents títols: Grau d'Humanitats: Estudis Interculturals, Grau en Història i Patrimoni, Grau en Traducció i Interpretació, i Grau en Estudis Anglesos. En dita assignatura es pretén introduir l'estudiantat en un dels fenòmens de l'actualitat, com és el de la interculturalitat, en el seu desenvolupament dins del pensament contemporani i en la seua manifestació en la societat a través del fenomen de la comunicació intercultural. Les reflexions del pensament actual suposen un qüestionament crític i permanent de la concepció de la racionalitat que hem heretat de la modernitat, que durant segles ha estructurat la nostra visió del coneixement i de la realitat. Com a activitat pràctica del primer bloc de dita assignatura dedicat a filosofia i interculturalitat (impartit per la professora que presenta aquesta comunicació), es planteja la lectura grupal d'un llibre proposat per la professora (a escollir entre un llistat) i la posterior realització d'un mapa conceptual i una "entrevista de tutorització" sobre el contingut de l'obra escollida. Els objectius centrals d'aquesta activitat es disposen a continuació. En primer lloc, incentivar el pensament crític entre l'alumnat a partir de la lectura d'una obra de caire filosòfic i interdisciplinari. En segon lloc, fomentar la mirada interdisciplinària de l'alumnat cap a problemes socials contemporanis. En tercer i últim lloc, aportar ferramentes conceptuals pròpies de les humanitats a l'alumnat per a que puguin desenvolupar els seus propis anàlisis de dits problemes. Per tal de complir aquests objectius es realitza un taller a classe sobre el pensament crític, al temps que el llistat d'obres proposades intenta ser el més heterogeni possible, oferint un ventall divers de mirades interdisciplinàries. A més, per tal de mostrar el caràcter actual i necessari de les humanitats, es fa especial èmfasi en que es tracte d'obres actuals, amb autors/es que estiguin desenvolupant el seu treball avui en dia. Alguns exemples són: *Sin miedo. Formas de resistencia a la violencia de hoy* (Butler, 2020), *Ensenyar pensament crític* (Bell hooks, 2022), *No siguis tu mateix. Apunts sobre una generació fatigada* (Eudald Espluga, 2023) i *Superemocional. Una defensa del amor* (Juanpe Sánchez López, 2023). Mitjançant enquestes de Google coneixerem l'experiència de l'alumnat i la pertinença o no de dita activitat per tal de reforçar el caràcter interdisciplinari de l'assignatura, així com incentivar una mirada crítica i interdisciplinària cap al món contemporani.

Cultura, desenvolupament i traducció: un projecte intergeneracional a São Tome i Príncipe

Maria Montroy
Universitat Jaume I

Al context de São Tomé i Príncipe, on els ancians són un grup social vulnerable en risc d'exclusió i on s'hi parlen nombroses llengües criolles en risc de desaparició, es plantegen dos tallers intergeneracionals relacionats amb la traducció audiovisual dins el projecte ja existent d'una ONG: un taller de teatre multilingüe i un taller de doblatge. Es pretén analitzar els efectes d'integrar activitats de transmissió lingüística intergeneracional en un projecte de cooperació al desenvolupament a través d'activitats relacionades amb la traducció audiovisual. Per tal d'aconseguir-ho, es fan ús de tècniques pròpies de les investigacions antropològiques, com les enquestes, les entrevistes i les notes de camp, per a esbrinar els usos lingüístics i les actituds i creences que es tenen sobre els criolls i els seus parlants (majoritàriament ancians) a la comunitat de treball. Les activitats que es proposen van dirigides a fomentar la transmissió lingüística dels més vells als més joves i estan relacionades amb la traducció audiovisual, però s'integren dins d'un projecte de cooperació, per la qual cosa l'objectiu final és el de millorar la integració i el benestar dels ancians i com a prevenció de futurs casos d'exclusió. En acabar aquestes activitats, es torna a recórrer a les mateixes tècniques d'antropologia per a conèixer l'opinió dels participants, d'associacions d'altres parts del país i de la presidenta de l'ONG, que troba que aquestes activitats tenen possibilitats beneficioses en l'àmbit de la salut mental. Cal recordar que el projecte de l'ONG al qual s'emmarca aquesta investigació es basa en les màximes dels drets humans (incloent els drets culturals) i en els articles 17 i 22 de la Carta Africana, que fan referència als drets i llibertats culturals i a la protecció de les persones ancianes.

Bloc de comunicacions II

#lesduescultures #humanitatsimedicina

Més enllà de les dues cultures: ciències i humanitats en la revista *Mètode*

Martí Domínguez, Anna Mateu i Lucía Sapiña
Universitat de València

Charles P. Snow, físic i novel·lista anglès, va encunyar en 1959 el concepte de les dues cultures per referir-se a la separació radical entre la ciència i les humanitats en les societats modernes. El sistema educatiu, així com el progressiu increment de la complexitat –i per tant de la hiperespecialització– en alguns àmbits de coneixement han contribuït a ampliar la bretxa entre les disciplines considerades com «de ciències» i «de lletres». Però, com influeix aquesta divisió en la divulgació científica? Es manté aquesta separació o hi ha espais de confluència? Per a abordar aquesta qüestió considerem d'interès analitzar el cas de la revista *Mètode*, editada per la Universitat de València des de 1992, i en la qual les humanitats han tingut sempre un paper destacat en la difusió dels coneixements científics. Per exemple, amb la col·laboració d'una persona del món artístic per a la creació de la portada i dels separadors dels articles principals a través d'obres inspirades, i sovint creades ad hoc, en el tema de cada número. Artistes com Carmen Calvo, Rafael Armengol, José María Yturralde, Aurora Valero, i un extens llistat més, han participat en la revista amb la seua particular interpretació de temes com la perspectiva de gènere en ciència, l'estudi del fenomen de les radiacions, la ciència en la conservació del patrimoni o l'astrofísica d'altres energies més actual. *Mètode* també fa divulgació a través de seccions com «Ciència per a poetes», «Contes de ciència» o «Relats cienciaferits». La unió entre les disciplines més científiques i humanístiques es veu també en l'edició de números monogràfics dedicats a la literatura, l'art, la retòrica i les humanitats digitals.

Empleo de la Inteligencia Artificial en la mejora de la comunicación médico-paciente

María Álamo Rodríguez, Irene Peinado Zanon y Manuel Miralles Hernández
Hospital Universitario i Politécnico La Fe

La relación médico-paciente se ha visto deteriorada en los últimos años por la complejidad del lenguaje médico utilizado en la redacción de informes clínicos. En este estudio se emplearon las nuevas versiones de ChatGPT basadas en técnicas de lingüística computacional para adaptar informes de alta elaboración por un médico tras una intervención quirúrgica de Cirugía Vasculat. A ChatGPT se le indicaban distintas órdenes de simplificación y ayuda a la comprensión. El objetivo fue detectar qué elementos sería conveniente adaptar al lenguaje del paciente y comparar la legibilidad entre los informes originales y los adaptados por ChatGPT, para lo cual se llevó a cabo un análisis estadístico

comparando cuatro índices de legibilidad ("Índice Fernández Huerta", "Índice Szigriszt-Pazos", "escala Inflesz" y "legibilidad μ "). Se realizó una comparativa tanto a nivel global como diferenciando entre los 5 tipos de intervenciones quirúrgicas (endarterectomía carotídea, EVAR, aneurisma abierto, varices y acceso vascular para hemodiálisis). Se detectó que los principales elementos que aumentan la complejidad de los informes de alta son la terminología médica, siglas, medicamentos, expresiones, sintaxis poco clara o exceso de datos. Se observó una mejora estadísticamente significativa ($p < 0,0001$) en todos los parámetros analizados anteriormente mencionados, con una mejora objetiva de media del 27% (19-31%). Así, como conclusión, la aplicación de técnicas de lingüística computacional mediante programas de inteligencia artificial permite la adaptación de informes con un lenguaje médico complejo a textos más comprensibles para los pacientes.

Intersecció entre les ciències de la salut i les humanitats: medicina gràfica

María José Mompeán Mejías
Universitat d'Alacant

En els darrers anys, la medicina gràfica ha esdevingut una eina imprescindible per a la divulgació del coneixement científic. Aquest concepte es va encunyar l'any 2007 en l'àmbit acadèmic anglosaxó, on es va presentar com un moviment en forma de lloc web sota el nom de Graphic Medicine, que pretenia ser una intersecció entre els còmics i la medicina narrativa. A partir d'aquest moviment iniciat per Ian Williams, la medicina gràfica ha anat agafant pes i ha adquirit entitat pròpia, raó per la qual ha passat a ser tot un camp d'estudi interdisciplinari. Es tracta d'una disciplina arrelada en l'àmbit de la salut, però amb una dimensió comunicativa molt marcada. Per tant, des dels àmbits de la comunicació, l'anàlisi dels discurs i la traducció hi tenim molt a aportar a fi d'oferir una perspectiva més inclusiva del discurs mèdic, que tinga en consideració la part psicològica i emocional del malalt, així com dels seus familiars o cuidadors. Una particularitat de la medicina gràfica és la coexistència dels codis visuals i lingüístics i, de fet, és aquesta multimodalitat la que fa que esdevinga una eina fonamental per a accedir a la informació i per a acostar el coneixement científic al públic no expert. No obstant això, com que es tracta d'una disciplina relativament nova, algunes qüestions importants encara segueixen obertes. Per tant, en el present treball pretenem contribuir a la consolidació i establiment de la disciplina mitjançant la clarificació d'alguns conceptes, la proposta d'una categorització dels exemplars i la il·lustració dels seus avantatges.

Validación lingüística de cuestionario de calidad de vida y análisis de la misma en pacientes con Aneurisma de Aorta Abdominal

Irene Peinado Zanon, María Álamo Rodríguez y Manuel Miralles Hernández
Hospital Universitari i Politècnic La Fe

Objetivos: 1. Validar un cuestionario de calidad de vida (C-CV), en español y al catalán, mediante su traducción supervisada, así como su adaptación lingüística y cultural. 2. Valorar la fiabilidad de ambos cuestionarios en un entorno clínico. 3. Evaluar el impacto de la técnica endovascular (EVAR) en la calidad de vida de los pacientes con AAA, en comparación con los tratados con cirugía abierta (RA). Material Empleo de un C-CV consistente en AneurysmDQo (24 ítems) y Aneurysm/TSQ (11 ítems), historia clínica de los pacientes y entrevistas cognitivas. En la primera etapa (validación lingüística) se realiza la traducción por

dos traductores independientes. Luego, se estudia de homogeneidad mediante retro traducción. Revisión por psicólogos y médicos. Por último, valoración de su traducción en el entorno clínico mediante entrevistas cognitivas con los pacientes. En la segunda etapa (validación clínica), se realiza el cuestionario en una muestra de ambulatorios en seguimiento e intervenidos (EVAR o RA). Comparación descriptiva de las diferencias en cuanto a calidad de vida de ambos grupos. En general, los pacientes con AAA consideran que sus proyectos de futuro, sus actividades de ocio y su energía serían mejor si nunca hubieran tenido un aneurisma. Los pacientes tratados de AAA de media se encuentran bastantes satisfechos con el tratamiento recibido, con el seguimiento médico y con la información ofrecida sobre las pruebas de imagen. No obstante, los pacientes valoran la información recibida sobre su enfermedad con menor puntuación. Por tanto, existe una necesidad de usar un lenguaje claro, desteterminologizado y pensado para el paciente. Con este estudio queremos poder mejorar la atención médica ofrecida al paciente de forma integral, no solo centrada en el tratamiento sino en todos los aspectos que rodean al mismo.

#humanitatsiterritori

Narració oral i societat a les comarques castellonenques

Tània Muñoz Marzà
Universitat Rovira i Virgili

La narració oral és una forma de comunicació artística en què una persona conta oralment i de manera espontània, un relat a persones del seu entorn. Aquesta manifestació del folklore ha experimentat una gran transformació des de la segona meitat del segle XX, que s'explica pels canvis socials i econòmics viscuts en aquest temps. Des de l'any 2020 he portat a terme una recerca a diferents poblacions castellonenques amb l'objectiu de conèixer aquest procés de canvi social amb més profunditat i recollir evidències del territori. La metodologia emprada ha estat fonamentalment la de l'entrevista individual i grupal, en què vaig recopilar relats de la tradició oral, però també molta informació relativa a les circumstàncies contextuals de la narració oral d'aquests relats: els espais i les circumstàncies de la narració, les característiques del narrador, la consideració i la funció social que tenia la narració per a la comunitat, així com les condicions que explicaven els canvis que ha experimentat aquesta activitat: el procés d'industrialització, l'emigració a la ciutat, la transformació de les activitats agrícoles i ramaderes, l'aparició dels mitjans d'informació de masses (especialment la televisió), la transformació de les relacions i les estructures familiars i de veïnatge, etc. Aquesta recerca ha culminat l'any 2023 amb la presentació de la tesi doctoral a la Universitat Rovira i Virgili, que porta per títol "La narració oral a les comarques de Castelló: recopilació i anàlisi del corpus de folklore narratiu". Precisament gràcies a aquesta investigació he pogut constatar la pràctica desaparició de la cadena de transmissió oral d'aquests relats així com del repertori de rondalles, llegendes, anècdotes o succeïts que s'havien transmès oralment durant generacions. Alhora, han aparegut nous contextos comunicatius, com l'escola o la biblioteca, en què es contenen històries de viva veu. Així, aquesta comunicació pretén explicar les característiques i funcions que la narració oral ha exercit en la societat castellonenca, combinant la perspectiva dels estudis etnopoètics i de folklore amb altres disciplines de les humanitats i les ciències socials com són l'antropologia, l'etnologia i la història.

“Viatge a la Prehistòria de Castelló”, un nou canal per la divulgació del Patrimoni

Dídac Roman Monroig, Gustau Aguilera, Inés Domingo i Daniel Sanz
Universitat Jaume I, Diputació de Castelló, ICREA-UB, Tècnic en projectes multimèdia

En aquesta comunicació presentem la creació d'un nou canal per a la divulgació del Patrimoni de Castelló. El projecte té per objectiu principal donar a conèixer la Prehistòria de les comarques de Castelló a partir de l'elaboració de vídeos documentals de caràcter divulgatiu sobre diversos jaciments del nostre territori que es comparteixen en un canal de Youtube (@ViatgesprehistoriaCastello) creat per aquest propòsit. En la primera fase de creació del canal s'han realitzat tres reportatges que tracten tres jaciments de cronologies i temàtiques diferents: del Neolític, el Prat de Cabanes (Cabanes), del Paleolític, la Coveta de la Foia (Vilafranca) i amb art rupestre Llevantí, la Cova dels Cavalls (Tírig). La intenció d'aquesta nova plataforma és anar realitzant diversos documentals anualment que permetran, en un futur proper, oferir continguts audiovisuals de qualitat sobre els principals jaciments prehistòrics castellanencs. L'interès d'aquest projecte, a més a més, radica en què actualment no existeix cap mitjà d'aquest tipus que ajude a difondre la importància de la nostra Prehistòria, que fins i tot és Patrimoni Mundial, entre la societat. La creació de contingut audiovisual que divulgue el nostre Patrimoni és, per tant, d'un interès social i cultural de primer nivell. I la divulgació a través dels mitjans on el públic consumeix avui en dia aquest contingut es fa imprescindible per a poder arribar a tots els estrats de la població, des de la gent més jove fins als adults. Es tracta d'una eina amb un marcat caràcter divulgatiu, realitzada des del rigor de la investigació, que pretén arribar al públic en general, i que serveix també d'eina de formació per a l'estudiantat de tots els nivells acadèmics.

Aplicació “La Xàtiva que renaix”: Literatura, educació, turisme i tecnologia

Alexandre Bataller Català i Jordi Oviedo Seguer
Universitat de València

La proposta que plantegem és un dels resultats del projecte «Literatura i paisatge mediterrani: aplicació de noves tecnologies per al disseny de rutes literàries (RUTIC)» (<https://www.uv.es/rutic/>). De manera concreta, s'exposa una aplicació informàtica que connecta el territori i la literatura, a partir del llibre *Xàtiva* (1981) del poeta valencià Vicent Andrés Estellés, recull que formava part de *Mural del País Valencià*, una obra d'homenatge als personatges, els fets històrics i els pobles i les ciutats del País. Els poemes del llibre s'associen a llocs concrets de *Xàtiva* i els seus voltants: des del paratge de la Cova negra fins al Castell, passant pels carrers del centre o fent referència a monuments artístics i als esdeveniments històrics i culturals més importants de la ciutat. De manera especial, el to del poemari rememora el setge, la crema i la destrucció de la ciutat en el segle XVIII per part de les tropes de Felip V. La base per a la selecció dels textos, la creació de l'itinerari, la cohesió i la coherència de i entre les diferents parades s'ha dissenyat des de l'experiència filològica, educativa i de turisme cultural relacionada amb les geografies literàries dels ponents. La comunicació parteix de la hipòtesi que la integració de les noves tecnologies en la difusió i implementació de les rutes literàries és un instrument eficaç per utilitzar-los en contextos educatius i turístics. S'han emprat recursos de realitat augmentada i d'interfícies que s'activen en arribar als llocs literaris. L'itinerari conté textos locutats de presentació i guiatge i gravacions dels poemes per millorar-ne l'accessibilitat. D'aquesta manera, s'han traslladat

experiències didàctiques a l'àmbit de les rutes literàries educatives, desenvolupades durant més d'una dècada en el grup Geografies literàries (UV-INV_GIUV-1721280), a contextos virtuals, amb finalitats turístiques, dins del context de la transició digital. La inclusió de recursos digitals en rutes literàries educatives en potencia les possibilitats formatives. En l'àmbit del turisme, la unió de literatura i tecnologies estableix noves relacions entre usuaris i usuàries. La difusió de les rutes literàries fomenta el coneixement de l'entorn natural i com aquest ha estat plasmat a la literatura del territori. Es fomenta així el turisme sostenible, lligat al turisme cultural i al turisme mediambiental.

Geoarqueología: La Aplicación de las Ciencias de la Tierra en la Investigación Arqueológica

Jacopo Armellini, Mercè Bergadà, Inés Domingo i Dídac Roman
Universitat Jaume I, Universitat de Barcelona, ICREA-UB, Universitat Jaume I

Tradicionalmente, la Arqueología es una disciplina que se centra en el estudio visual y macroscópico de las evidencias que se encuentran en las excavaciones arqueológicas, con el objetivo final de reconstruir la vida de nuestros antepasados. Sin embargo, en la actualidad, la Arqueología aprovecha un conjunto de nuevas disciplinas que combinan ciencias con la Arqueología para proporcionar datos e interpretaciones innovadoras a la investigación arqueológica. En esta tendencia epistemológica se ubica la Geoarqueología, una disciplina que realiza investigaciones arqueológicas a través de métodos y técnicas propios de las Ciencias de la Tierra (e.g. Sedimentología, Estratigrafía, Geología del Cuaternario, Geomorfología, Edafología). Una de las técnicas que en la actualidad ofrece una mayor resolución de los procesos y componentes que intervienen en la formación y en la evolución de un yacimiento arqueológico es la micromorfología de suelos. Esta técnica permite analizar el sedimento o suelo a escala microscópica mediante la observación a través del microscopio óptico petrográfico. Desde hace un año, esta metodología ha estado siendo aplicada en algunos yacimientos arqueológicos de la Provincia de Castelló. El estudio se centra en cuevas y abrigos que datan de las últimas fases del Paleolítico Superior. Esto nos permitirá: a) aclarar cómo y en qué contextos se han formado los yacimientos desde una perspectiva de reconstrucción diacrónica; b) analizar el contexto paleoclimático y paleoambiental mediante la correlación entre modificaciones climáticas a escala global y cambios locales; c) reconstruir la relación entre los seres humanos y el entorno físico. La Geoarqueología proporciona un ejemplo de cómo el diálogo y la integración entre las Humanidades y las Ciencias de la Tierra pueden aportar nuevos datos y perspectivas al conocimiento del pasado humano.

#gènere

Rereguarda: el front de les dones antifeixistes catalanes. Una lectura distant de *Companya*. Revista de la dona (1937-1938)

Júlia Cuadrat Royo i Bernat Vellvè Blanch
Universitat Rovira i Virgili

Aquesta proposta de comunicació és una anàlisi del mitjà de premsa, i portaveu de l'organització femenina unitària antifeixista catalana Unió de Dones de Catalunya (UDC)

(1937-1939), *Companya. Revista de la dona*. L'objectiu principal és determinar quines són les formes de col·laboració femenina segons 'Companya' per afavorir el triomf republicà mitjançant la lectura distant i la mineria de dades, metodologies pròpies de les humanitats digitals. La hipòtesi que es pretén ratificar amb aquesta investigació és que el discurs de 'Companya' presenta contradiccions vers les innovacions que es produeixen en les relacions de gènere en el context de la guerra: tot i fomentar el treball i l'associacionisme femení, perpetua la divisió sexual de l'espai front-rereguarda, els rols de gènere tradicionals (combat i assistència) i l'associació de la figura femenina a la maternitat. Així doncs, s'han analitzat els articles d'aquesta revista que aborden les diferents maneres en què les dones catalanes antifeixistes contribuïen al triomf de la causa republicana en la guerra civil espanyola. Aquestes iniciatives, traduïdes a articles periodístics escrits per dones i destinats a dones, s'han intentat plasmar i resumir d'una forma senzilla, sintètica i visual a través de núvols de paraules i altres recursos de suport (taules de dades quantitatives) que canalitzen com les dones abordaven la seva realitat social, política i quotidiana. D'aquesta manera, s'estudia com aquestes dones, en el context de la guerra, trenquen amb el jou de la privacitat i la domesticitat i destinen totes les seves forces a vèncer el feixisme des de la rereguarda. Per al recull i la confecció de la base de dades s'ha fet un buidatge integral de la revista en qüestió. El corpus obtingut s'ha sotmès a l'instrument Voyant Tools, un generador de núvols de paraules gratuït (que contempla molts paràmetres soterrats que de normal, només amb el núvol, no es poden apreciar, com ara estructures sintagmàtiques que matisen el significat dels termes) per analitzar i visualitzar textos a través de la lectura distant i la mineria de dades. Els resultats obtinguts a través d'aquesta eina digital refusen la uniformitat i la coincidència i no bandegen la realitat de la diferència, sinó que pretenen una comprensió més totalitzadora.

La traducció de l'alteritat: el cas de la poesia d'Adrienne Rich

Laura Gonzalbo Pallarés
Universitat Jaume I

Aquesta investigació s'emmarca en la tercera etapa dels estudis de traducció segons la classificació de Susan Bassnett (1993: 145), ja que, a través del model metodològic descriptivista-textual dels estudis de traducció i interpretació (Marco 2009) i combinant aspectes de la traductologia, la literatura comparada, els estudis queer i la crítica literària feminista, pretén contribuir a la reformulació de la noció de traducció dins dels estudis de traducció feminista i queer. Per fer-ho, parteix del cas concret de la producció poètica de l'escriptora i activista Adrienne Rich, qui, juntament amb algunes de les seues contemporànies com Julia Kristeva o Luce Irigaray, utilitza un llenguatge que neix de les dones i va específicament dirigit a aquestes. Aquest llenguatge «claustròfòbic» (Catelli 1994), que posa en crisi la norma heterosexual i patriarcal, planteja, des del punt de vista traductològic, problemes específics relacionats amb l'elecció del gènere i la traducció d'«elements eròticolèsbics» (Paz de Dios 2023) en traduccions en les quals la llengua meta marca el gènere de forma gramatical. Després d'una anàlisi traductològica de les traduccions al castellà i al català de poemes concrets de l'autora, concloem, pel que fa a la traducció del gènere i l'explicitació d'aquest, que, malgrat trobar-nos amb solucions diferents en cadascun dels casos exposats, la pràctica de totes les traductores de Rich a aquestes llengües s'ajusta a allò que Villanueva-Jordán i Molines Galarza (2022) han encunyat com la «traductologia del gènere», en la mesura que s'allunya de posicions logofal·locèntriques i en ella no es concep la traducció com a mecanisme de tancament de sentit, sinó d'obertura i possibilitat. D'altra banda, podem concloure, seguint a Leticia de la Paz de Dios, que «traducir discursos romànticos y/o eróticos con conciencia de género requiere una gran implicación por parte

de la traductora, que actúa como mediadora entre la cultura de origen y la cultura receptora. Esta posee la autoridad para redefinir los estereotipos de naturaleza sexual (desde un punto de vista ideológico, moral y político) que dicho lenguaje tiene asociados» (2023: 63-64).

Represaliadas del franquismo y maternidades en el exilio

Nerea Bella García i Juan Pablo Cueva Mateus

Universitat Jaume I

La situación de las mujeres españolas después de la Guerra Civil sufrirá un cambio drástico respecto a la intención reformista y moderna de la Segunda República. Mujeres que habían experimentado derechos y libertades como el voto, la vida pública, el matrimonio civil, el divorcio y la sindicalización verán cómo el aparato represor del franquismo retorna años atrás su situación jurídica y social. Leyes como la de responsabilidades políticas tendrán un efecto diferente en hombres y mujeres, haciendo que ellas se enfrenten a casuísticas concretas por el mero hecho de ser “hijas de”, “mujeres de”, “madres de”... Existen leyes, como la de nulidad de divorcio, que muestra las nuevas realidades a las que se enfrentarán las familias que habían disfrutado de los avances republicanos: matrimonios que se habían roto que han de volver a unirse, otros que se habían creado que nunca se aceptarán como tales al ser civiles e hijos cuyo estatus jurídico va en contra de las reivindicaciones de la restauración de la familia tradicional, de la que hacía gala el régimen franquista. Sin embargo, la situación no resultará más ventajosa para muchas de las que huyen al exilio, siendo concentradas en campos de trabajo, con una patria que reniega de ellas o condenadas a una vida de precariedad, incertidumbre y peligrosidad. En este marco, trataremos el caso concreto de la Maternidad de Elna, fundada en 1939 por la enfermera suiza Elisabeth Eidenbenz, donde darán a luz 597 madres refugiadas españolas. En la Maternidad de Elna nacieron los hijos de las internas en los campos de concentración del sudeste de Francia, aunque también albergó a madres judías que huían del nazismo en la Segunda Guerra Mundial.

El fenomen fanàtic en xarxes: llenguatge i correlació amb el sistema patriarcal

Marta Casanovas i Beneyto i Ana Mengual Pardo

Universitat de València

La irrupció de les xarxes socials ha marcat una revolució en l'àmbit de la comunicació i ha transformat la dinàmica de difusió d'opinions personals. Anteriorment, les idees de la població estaven controlades pels mitjans de comunicació clàssics, però en l'actualitat, amb la descentralització del control, són els propis usuaris els qui generen i difonen contingut. Aquesta revolució tecnològica ha atorgat veu a opinions dissidents, com el moviment feminista, l'auge del qual es deu en gran part a la difusió en xarxes socials. Així, el funcionament de les diverses plataformes socials afavoreix la creació de comunitats entorn a diversos interessos, tot facilitant la interacció i generant polèmiques que tenen impacte en la realitat. No obstant això, és crucial reconèixer que el món digital reflecteix i reproduïx les estructures i línies de pensament existents en la societat. En aquest context, el llenguatge exerceix un paper fonamental que evidencia les dinàmiques de poder i les lluites socials. Al llarg de la nostra comunicació compararem diferents usos del llenguatge en les xarxes socials pertanyents a dues comunitats fanàtiques. Per a entendre millor el fenomen fanàtic i la seua cultura podem usar de punt de partida a Kazimierzczak (2010), que explica que «Hills argues

for the performative theory of fandom, picturing fan identity as at once performed, in the multitude of discourses and practices, and performing certain cultural representations, values and identifications» i que «It also evokes the many-sided relationship to the object of fandom: at once passionate and analytical, admiring and critical, creative and consumerist». En aquest cas, hem triat comparar dues de les comunitats fanàtiques més grans existents: el futbol i la música. A través d'aquesta comparació podem obtenir diverses generalitzacions sobre la utilització del llenguatge en xarxes segons el tema i, sobretot, segons l'usuari que l'emet. Després d'explicar el funcionament de tots dos mons en les xarxes socials, volem aprofundir en la recepció que tenen totes dues comunitats fanàtiques en la nostra societat actual patriarcal i capitalista, aspectes molt importants, ja que podem trobar una estructura i una reproducció dels discursos misògins imperants en la societat a través d'aquesta recepció i repercussió social que tenen totes dues comunitats.

Bloc de comunicacions III

#humanitatsiespectacle

Una òpera inèdita a la Barcelona barroca: música, festa i literatura

Fernando Medina Martínez
Universitat de València

Els estralls de la guerra de Successió –llavors encara en curs– a les contrades catalanes no foren un impediment per a organitzar una fastuosa celebració de les noces entre el rei Carles III i la recent consort Elisabet de Brunsvic durant l'estiu del 1708. La festa aplegà en la cort els més insignes artistes vinguts d'arreu d'Europa per a bastir, per diferents fronts culturals, una imatge poderosa i rica del casal austríac al bell mig de la conflagració. Pel que fa a la música, llibretistes, músics, cantants i escenògrafs posaren en escena les primeres òperes al gust italià als regnes peninsulars. Una d'aquestes òperes primerenques que es representaren per a celebrar la unió reial fou l'«Imeneo», un «scherzo pastorale» dedicat particularment a la reina Elisabet, i que va representar-se, probablement, les setmanes posteriors al casament a Barcelona, durant l'agost del 1708. En la comunicació es mostraran els resultats de la investigació al voltant del text del llibret, conservat íntegrament, i de l'edició crítica que el fixa. Es farà una aproximació a les singularitats musicals que se'n desprenen i que l'imbriquen amb altres exemples de l'inici de les composicions operístiques a diferents corts europees. A més, es perfilarà el context social i cultural en què s'emmarca l'òpera atenent la bibliografia especialitzada: els agents implicats en la seua producció i execució, els receptors potencials de la representació i del text, els espais en què s'interpreta, les qüestions lingüístiques que l'envolten...

El vórtice cinematográfico

Nieves Villaseca Blanco
Universitat Jaume I

El cine es una empresa que navega entre el arte, la empresa y la propaganda. Estética, comercio y discursos ideológicos que se comunican a nivel nacional e internacional llegan al público con más facilidad y rapidez que nunca gracias a internet. Esta situación y escenario se da en un momento histórico clave: El auge de China y la crisis de Estados Unidos. En mi exposición mostraré como el cine es un espacio multidisciplinar capaz de mostrar la evolución de la comunicación y el conflicto entre ambas superpotencias y las preocupaciones de China respecto a su historia reciente y su futuro. Entender al nuevo gigante asiático nos permite saber, a países como España, cómo relacionarnos y qué esperar de China en este contexto.

Vestir un espectacle. Els estilismes de Mariaelena Roqué des de la perspectiva de l'anàlisi multimodal de la representació escènica

Josep Miquel Iruela López
Universitat Jaume I

Un dels corrents metodològics que més rellevància han pres en els últims temps és l'anàlisi multimodal del text artístic, l'abast teòric del qual incorpora elements de diferents escoles d'anàlisi, emparentades totes elles per l'abast semiològic i pragmàtic de les diverses peces constitutives i amb valor estètic de l'obra o el corpus a analitzar. En el marc de realització de la nostra tesi doctoral al voltant de les produccions del músic i artista vinarossenc Carles Santos, són moltes les parts dels seus espectacles que requereixen d'una anàlisi exhaustiva per tal de valorar com correspon un catàleg que l'ha situat en el més alt del panorama de l'avantguarda europea. Els seus textos i com s'entrelleixen amb la música, els decorats, la il·luminació i tota la resta d'elements significatius converteixen Santos en un cas d'estudi d'allò més exhuberant per al desenvolupament d'una metodologia d'anàlisi que permeti descriure amb rigor les subtils i els matisos del món de la representació escènica. En concret, l'objecte de la comunicació que proposem són els anys en què Mariaelena Roqué s'encarrega del disseny de vestuaris, la importància dels seus estilismes en el context de les seues obres més rellevants i com aquests es relacionen amb la dimensió textual, significativa i narrativa dels títols més importants en la carrera del compositor. Tractarem d'establir una relació entre la construcció dels personatges, l'evolució de les trames i paper de l'escena a través dels diferents "topoi" típics de Santos i com aquests es manifesten en els vestuaris de Roqué, enmig del diàleg entre allò material amb allò simbòlic i com es concreta tot plegat en el temps i l'espai de les obres.

Vestirse de nación: Moda e ideologemas en *Los Españoles pintados por sí mismos* (1851), *Los cubanos pintados por sí mismos* (1852) y *Los mexicanos pintados por sí mismos* (1854)

Andrés Echeverri
Universitat d'Alacant

El siglo XIX supone uno de los escenarios más importantes para analizar la vinculación entre la moda y la literatura en el contexto hispanoamericano. En dicha época, de cuenta de las nuevas ideas de nación y la emergencia de movimientos y corrientes literarias comprometidas con su representación, la producción de obras basadas en el retrato de grupos sociales locales fue particularmente fructífera. Entre ellas es posible señalar como sus principales representantes a *Les français peints par eux-mêmes* (1840-1842) y los sucedáneos de dicha publicación en España, Cuba y México, los cuales nos proponemos analizar bajo la lente de la teoría de la moda y la sociocrítica con el fin de explicitar vinculación de la vestimenta con la política, los prejuicios de género, la noción de modernidad y la estratificación.

Prostitució i literatura sota l'òptica capitalista

Adolf Piquer Vidal i Juan Martínez Gil
Universitat Jaume I

De tota la varietat de percepcions que apareixen en la literatura sobta la visió de la prostitució com a via d'ingressos i, fins i tot, d'enriquiment. Alguns crítics de la literatura comenten que això es produeix sota el prisma del capitalisme. Concretament s'assenyala per als casos de Manon Lescaut i Fanny Hill. Ja es pot intuir en el moralisme de *La Lozana Andaluza* (1528) de Francisco Delicado i el *Guzmán de Alfarache* (1599) de Mateo Alemán. Fet i fet, la capitalització per la venda del cos femení marca una fita que arriba a la literatura del segle XX i al moment en què determinades autores prenen la veu en aquestes qüestions. *Història d'una noia i vint braçalets* (1934) de Maria Rosa Arquimbau, o el conte "El bitllet de mil" (1978) de Mercè Rodoreda són una mostra de canvi sota una nova mirada. Trobem una visió inversa en què l'home no és el consumidor: la dona que "lloga" un home, cas de *La carne* (2016) de Rosa Montero, ens transporta a un univers d'empoderament femení. Fora d'aquesta òptica, un tipus de prostitució més marginal en la literatura canònica: la prostitució masculina, la transsexualitat i la deriva cap a la prostitució. Els homes prostituïts apareixen de manera esporàdica en el context prostibulari com ara a *El lugar sin límites* (1966) de José Donoso o *La casa de los espíritus* (1982) de Isabel Allende com a objecte de consum d'homes considerats per sí mateixos heterosexuales que busquen "comprar" experiències en les zones més prohibides i recòndites del desig. També trobem la prostitució d'homes masculins heterosexuales. Aquesta dimensió de la prostitució és present a *Los novios búlgaros* (1993) d'Eduardo Mendicutti. En aquest sentit, la perspectiva capitalista ens acara amb la idea de supervivència, no només de l'immigrant sinó també de la dona transsexual. No es tracta d'una via d'ingressos d'una manera abundant, ans al contrari: sobreviure davant l'impossibilitat d'accedir a cap feina, com en *L'òpera quotidiana* (1980) de Montserrat Roig o els personatges d'Anarquia Gadé i Àcrata Lys a *L'anarquista nu* (1978) de Lluís Fernández. En definitiva, la comunicació explora la relació amb la prostitució posant-ne en relleu la inserció dins el sistema capitalista. Considerarem un nombre divers d'obres de caràcter literari per analitzar la complexitat de la qüestió, posades al servei d'una perspectiva discursiva fonamentada en una retòrica constructivista sobre el dialogisme i els ideologemes detectats.

Vicent Salvador i la retòrica de la ciència

Enric Portalés Llop
Universitat Jaume I

La confluència de l'estudi de la ciència —entesa en el seu vessant més tecnològic i específic— i de les humanitats ha sigut una tasca complexa que no sempre ha donat els resultats desitjats, sobretot perquè les branques humanístiques que s'hi han ocupat no se n'han sortit i pel desinterès, sovint manifest, de la recerca pròpiament científica. Des del començament de la seva carrera acadèmica, Vicent Salvador ha estat mogut per un acostament interdisciplinari que, des de l'estudi de la llengua —la seva especialitat— pogués abraçar el coneixement humà en una mena d'univers interconnectat que no deixés desatesa cap branca d'estudi, fos quin fos el seu origen i les seves aplicacions. En la nostra comunicació farem un repàs —bé que superficial— de les aportacions més rellevants de Salvador en l'anàlisi de la retòrica de la ciència. Mostrarem com Salvador s'endinsa en aquest món des de l'anàlisi dels escrits dels

científics— Darwin, Einstein o Oliver Sacks, entre altres— a la descripció del llenguatge propi de les diverses disciplines —enginyeria, biotecnologia, medicina, etc.— amb la intenció d’aconseguir que les humanitats conformin una unitat de recerca efectiva amb les diverses disciplines científiques. La nostra intenció és, al capdavant, reivindicar la figura del mestre com a impulsor i, en certa mesura, iniciador d’aquesta via de recerca en el nostre entorn acadèmic.

Biologia i novel·la: *Mater*, de Martí Domínguez

Daniel P. Grau
Universitat Jaume I

Martí Domínguez és doctor en biologia i professor titular de periodisme en la Universitat de València. Dirigeix la revista de divulgació científica *Mètode*. Així mateix, ha bastit una àmplia trajectòria com a escriptor, amb la novel·la i l’assaig com a gèneres principals, reconeguda amb nombrosos premis literaris. Una de les seves darreres publicacions, *Mater* —guardonada amb el IV Premi Proa de novel·la—, és una novel·la fantàstica, en la línia de la ciència-ficció, però construïda sobre uns paràmetres científics ben sòlids en què es cospa de manera inqüestionable la formació com a biòleg de l’autor. El que planteja Domínguez és una nova societat en què s’ha aconseguit que la reproducció es dugui a terme per ectogènesi, és a dir, per gestació extracorpòria, en ùters artificials, amb un alt grau de control genètic, la qual cosa permet l’eliminació de moltes malalties i limita als progenitors la tria de determinades característiques, amb unes regles estrictes legalment establertes. El que plantejo en aquesta comunicació és analitzar la informació científica ja consolidada o en via d’assoliment que permet forjar l’entramat narratiu de la novel·la.

La crítica de la societat de la imatge en l’obra poètica de Gabriel Ventura

Laia Badal Casas
Universitat de Barcelona

La comunicació es basa en l’estudi de la crítica política i el diagnòstic sociològic presents en les obres del poeta català Gabriel Ventura. Tant *W* com *Apunts per a un incendi als ulls* —els dos poemaris en què ens basarem— atorguen una funció central a la reflexió sobre l’estatus de la imatge en la nostra societat, que autores com Ingrid Guardiola, entre d’altres, han considerat central per al diagnòstic sociopolític contemporani. *W* és un text que, a partir de la hibridació de gèneres literaris i artístics, permet una lectura en clau de text postmodern que connecta el fil de la reflexió sociopolítica amb la d’autors paradigmàtics de la segona meitat del segle XX que encara ens permeten pensar-nos avui dia (Debord, Baudrillard, Lyotard...). *Apunts per a un incendi als ulls*, més obertament poètic, obre la reflexió entorn del rol que la literatura pot tenir per pensar tot aquest context. En tots dos es fa molt present la manera com la “societat de la imatge” ha condicionat la nostra capacitat de construcció de narratives i ha colonitzat d’una manera molt particular el nostre imaginari, la nostra manera de pensar-nos. La immediatesa, la ubiqüitat o l’hedonisme contemporani, en Ventura, es posen en relació amb la manera de traçar els mapes, de concebre’ns com a subjectes i com a col·lectiu humà. A més, tots dos llibres es construeixen des de la problematització dels límits entre allò que és real i allò que és ficcional, i reflexionen sobre la dificultat actual, individual i col·lectiva, de construir una memòria que ens permeti recuperar el passat de forma justa o pensar-nos

críticament de cara al futur. Se suma, a aquesta voluntat de pensar la societat i l'efecte de la digitalització en l'experiència personal, l'obertura de l'obra de Ventura a formats presencials, transmediàtics i performatius. Seria el cas de l'exposició al MACBA d'Apunts per a un incendi als ulls o el de la seva col·laboració amb Albert Serra a La nit portuguesa. La transversalitat de les pràctiques de Ventura poden ser, també, simptomàtiques d'un context en què l'art busca fer-se lloc dins de la societat per tal d'introduir-hi un pensament antihegemònic.

Panels

Multidisciplinary work in the Content Classroom at Universitat Jaume I

Effective multidisciplinary teamwork CLIL practices in biology

Begoña Bellés Fortuño, Sara Izquierdo Zandalías i Aurelio Gómez

The paper presented here aims to enhance English teaching and learning practices at university. In Spain, universities have expanded the offering of content modules taught in English (Maljers et al., 2007). However, the adaptation of the curricular design to these content and language programs has barely been carried out. New methodologies are not always explained in general terms nor are they formulated clearly. Our objective is to analyze the problems that teaching in English presents for higher education students and lecturers in STEM modules, in our particular case, Biology. Teamwork between language and science lecturers is key in this study, under the umbrella of an institutional and multidisciplinary project called CLHIOS. The project involves a comprehensive review of educational materials, provision of resources, and facilitation of collaborative efforts across diverse disciplines such as Science and Technology (Bellés-Fortuño et al., 2021), Health Sciences (Bellés-Fortuño et al., 2019), and Humanities (Bellés-Calvera & Martínez-Hernández, 2022). The proposal presented here includes the elaboration of English materials to be delivered in the Biology classroom to university students in their first year, when working in the laboratory sessions. A preliminary guide to language materials and OERs was generated and uploaded to the Virtual Classroom (AV) for the students. Later, laboratory sessions assessment was undergone and results were obtained. Preliminary findings have shown that multidisciplinary teamwork has indeed motivated the STEM and language-based lecturers as well as the students to face the sessions delivered in English.

CLIL-based design and innovative practices in Mechanical Engineering

Adrián Pla Ángel, Adrián Mota Babiloni i Sergio Peñalver Férrez

The study presented has been carried out by the group CLHIOS within an institutional project where a multidisciplinary team of English lecturers from the fields of Mechanical Engineering participate (Bellés-Fortuño et al., 2021). Among its objectives, this project intends to equip students with the linguistic tools, skills, and competencies necessary to excel in the fields of Hard Sciences and Humanities. In the long term, pupils are expected to gain confidence while educational materials are designed, tailored, and aligned with their skill levels. The methodology was based on a CLIL-based design and implementation of three innovative activities, which were introduced in the HVAC and Refrigeration Installations course as part of the Mechanical Engineering Bachelor's degree (Mota Babiloni & Martínez-Hernández, 2022). Under the CLIL methodology, a focus is made on the instruction of

technical content, enhanced with further training on target language fluency, vocabulary acquisition, and written and oral comprehension. The activities created included designing multiple-choice questionnaires, creating a glossary, and participating in an online presentation discussion forum. Results showed that only the design of multiple-choice questionnaires yielded significant student participation, while the other two activities saw minimal engagement. Regarding student feedback (i.e. midterm and final exams and other assignments), a lack of language level was detected, more specifically related to the difficulty in understanding the exam questions, the contents and materials, and even the instructions and steps to follow in the assignments. All in all, a long-awaited development result was the implementation of helpful tools to assist teachers in the assessment process. A prime example is creating rubrics that include theoretical contents and the target language. Taking this into account, joint collaborative initiatives in universities involving both content and language teaching should not be isolated endeavors, but rather institutional efforts arising from the articulated work of language and content teachers from diverse disciplines.

Enhancing Nursing Education in English through CLIL: A Comparative Analysis of Oral Performance Assessment

Lucia Bellés-Cavera, Mª Desamparados Bernat-Adell i Begoña Bellés-Fortuño

In recent decades, the pedagogical approach known as Content and Language Integrated Learning (CLIL) has gained prominence for its dual focus on enhancing language proficiency and content comprehension (Dalton-Puffer, 2007; Coyle, Hood, & Marsh, 2010). Within the landscape of higher education, pioneering initiatives, promoted by innovative groups like CLHIOS, involve a comprehensive review of educational materials, provision of resources, and facilitation of collaborative efforts across diverse disciplines such as Technical Sciences (Bellés-Fortuño et al., 2021), Health Sciences (Bellés-Fortuño et al., 2019) and Humanities (Bellés-Calvera & Martínez-Hernández, 2022). As the healthcare sector becomes increasingly globalized, proficiency in English is imperative for nursing professionals to navigate international contexts and engage in effective communication with diverse patient populations (Wild et al., 2018). However, incorporating language development into discipline-specific education requires careful consideration and adaptation of assessment tools. This study explores the integration of Content and Language Integrated Learning (CLIL) in nursing education to enhance English language proficiency among students. At the heart of this investigation is the modification of oral assessment rubrics conducted by language and content experts, with a particular focus on interviews. By closely examining the adjustment of assessment criteria, the research shed light on how these modifications influence students' language development, communication skills, and overall performance. The study adopts a comparative approach, analyzing outcomes based on the original assessment rubric and those derived from the modified rubric. Initially, the assessment solely focused on content knowledge, overlooking the necessary language demands. The modified rubric, therefore, places a deliberate emphasis on language competence and professional communication skills, aligning with the unique requirements of nursing practice in an English-speaking environment. Data collection involves the assessment of students' oral performance through interviews, drawing attention to language accuracy, fluency, and appropriateness in a nursing context. Additionally, the study investigates students' ability to articulate complex medical concepts in English, an essential skill for effective healthcare communication (Wild et al., 2018). The research seeks to discern whether the CLIL approach, coupled with the adapted assessment rubric, contributes to a more effective learning environment for nursing students. Preliminary findings suggest positive outcomes,

revealing improved language proficiency and enhanced communication skills among students following the implementation of the modified rubric. This study stands as a valuable contribution to the discourse on CLIL efficacy in nursing education, offering practical implications for educators seeking to optimize language learning within professional programmes. The results may inform future curriculum development and assessment practices, fostering a more language-rich and contextually relevant educational experience for nursing students in English-medium programmes.

Interdisciplinarietà, comunicazione e salute

(Universitat de València i Universidad CEU Cardenal Herrera)

Colaborar para comprender. La interdisciplinarietà en el estudio de la comunicaci3n y las Enfermedades raras

Josep Solves Almela

Hace d3cadas que las ciencias sociales se han empezado a preocupar, como ya lo venían haciendo las biom3dicas, por las llamadas Enfermedades Raras (ER) o minoritarias (EM), es decir, aquellas que afectan a menos de una de cada 2000 personas. Por una parte, se han empezado a estudiar la situaci3n y las necesidades sociosanitarias de las personas que tienen esas enfermedades y sus familias (Luengo et al., 2001; Huete, et al. 2009, 2013; Solves et al. 2018); y, por otra, se ha iniciado la investigaci3n sobre c3mo se construye la imagen de estas enfermedades y de las personas que las tienen y sus familias en los medios de comunicaci3n tradicionales (Bañ3n, 2007a; 2007b; Bañ3n et al., 2011; Fornieles, Requena y Bañ3n, 2011; L3pez-Villafranca y Castillo-Esparcia, 2018; S3nchez Castillo, 2013; S3nchez Castillo y Mercado S3ez, 2014; o S3nchez Castillo y Solves, 2022, solo por mencionar algunos ejemplos), pero tambi3n en las redes sociales (Armayones et al., 2015; S3nchez Castillo y Mercado S3ez, 2021). Sin embargo, m3s all3 de esa “imagen” que los medios construyen y difunden, y que hemos de continuar analizando, en los 3ltimos ańos surge tambi3n la necesidad de comprender los mecanismos de la comunicaci3n interpersonal que se desarrolla a partir de la interacci3n entre las personas con ER y su entorno (familias, educadores, personal sanitario, etc.), especialmente, aquellas que tienen dificultades complejas de comunicaci3n: sobre todo, las enfermedades que tradicionalmente hemos clasificado en el espectro autista y otras que vamos siendo capaces de diagnosticar y cuyas barreras comunicativas son, en ocasiones, el principal reto con el que se enfrentan estas personas. En nuestra comunicaci3n presentaremos algunas de estas investigaciones, tanto en el 3mbito de la comunicaci3n social o, específicamente, medi3tica, como en el de la interacci3n, que se incluyen en el volumen titulado Lenguaje, comunicaci3n y enfermedades raras, coordinado por Josep Solves y Antonio Bañ3n, editado por la Universidad de Ja3n, y que ver3 la luz en unos meses. En la mayoría de ellas se demuestra que es la colaboraci3n entre disciplinas sociales y humanísticas, pero tambi3n biom3dicas, y, por tanto, la interdisciplinarietà, la que aporta luz a nuestra voluntad de comprender la comunicaci3n de las ER y esperanza a la necesidad de comunicarnos con las personas que las tienen.

La comunicación de la salud, un campo interdisciplinar

Lucía Sapiña García

La misma naturaleza multidisciplinaria de la comunicación de la salud hace que abunden las definiciones (Bernhardt, 2004; CDC, 2011; NCI, 2004; WHO, 1998). La comunicación de la salud (Health communication) es una estrategia clave destinada a informar a la población sobre aspectos concernientes a la salud y a mantener cuestiones sanitarias importantes en la agenda pública. El uso de los medios informativos y multimedia, además de otras innovaciones tecnológicas para difundir información sobre salud entre la población, aumenta la concienciación sobre aspectos específicos de la salud individual y colectiva y sobre la importancia de la salud en el desarrollo. La comunicación de la salud, por tanto, abarca diversas áreas y disciplinas que incluyen la educación, el periodismo sanitario, la comunicación interpersonal, la defensa de la salud en los medios de comunicación, la comunicación en el seno de las organizaciones, la comunicación sobre riesgos, la comunicación social y el marketing. En esta comunicación se repasará el crecimiento que ha experimentado la comunicación de la salud desde los años setenta del siglo pasado hasta la actualidad, viendo la necesaria interacción entre las diversas disciplinas que se interesan por este ámbito de estudio.

Observación y discurso de las Enfermedades Raras en las Redes Sociales

Sebastián Sánchez Castillo

Las enfermedades raras (ER) son un conjunto de patologías muy severas que afectan a menos de 5 de cada 10000 habitantes, con dificultades de diagnóstico y un pronóstico muy desfavorable. En España el número de afectados puede ser de 3 millones. Actualmente se están empleando las redes sociales para mejorar su conocimiento desde la perspectiva del paciente. Los facultativos han visto en las redes sociales una oportunidad para crear comunidades online con las que interactuar y discutir tales enfermedades. Esta investigación trata de identificar las necesidades sociosanitarias de pacientes con enfermedades raras mediante el análisis del flujo comunicativo en redes sociales, sobre 30 ER.

Principales preguntas de investigación:

1. ¿Cuáles son los actores principales que favorecen el posicionamiento en Redes Sociales de una patología concreta? Afectados, asociaciones, instituciones públicas, FEDER, etc.
2. ¿De qué forma y con qué discurso interaccionan las instituciones públicas y privadas con estos actores?
3. ¿Cuál es el discurso prevalente en los posts? ¿Sobre qué hablan los usuarios, con quien interrelacionan y cuáles son sus demandas?
4. ¿Existe una diferenciación en el discurso sobre ER dependiendo de su localización geográfica en España? ¿Se descubre una correlación positiva o negativa con las distintas políticas sanitarias autonómicas?
5. ¿Es posible hablar de una comunicación personalista y autorreferenciada (*Influencers*) frente a una más institucional y colaborativa (asociaciones)?

Neurociència, creativitat i literatura: una visió de la narrativa catalana contemporània

(Universitat d'Alacant)

La narrativa d'Irene Solà des de la neurociència i l'ecofeminisme

Raül Sánchez Ballester

La neurociència és una perspectiva que, aplicada als estudis literaris, ens permet explicar la creativitat i la innovació tècnica en les obres literàries. Una de les narradores de la literatura catalana contemporània que ha estat elogiada per la creativitat de les seues tres novel·les és Irene Solà. Com indica Martínez-Valero (2020: 154), les obres són fruit de la retroalimentació entre l'imaginari col·lectiu i l'individual de l'escriptora que són alterats per a innovar a través dels mecanismes de bending, breaking i blending. Aquest fet és portat a l'extrem amb *Canto jo i la muntanya balla* (2019) en què l'autora entremescla elements de la cultura popular com les llegendes i la festa de l'os, fets històrics com la caça de bruixes i la guerra civil, diferents expressions artístiques i gèneres literaris i elements del dia a dia com un soterrament, la caça i la meteorologia, entre d'altres. Un altre aspecte significatiu de les novel·les de Solà creat a través dels mecanismes esmentats és la multiplicitat de veus i perspectives. Des de l'ecofeminisme, que és un corrent de pensament que també naix d'un blending entre l'ecologisme i els feminismes, interessa aquesta diversitat de veus perquè ens permet acostar-nos a diferents maneres d'entendre el món que tradicionalment han estat silenciades per la societat patriarcal i antropocèntrica com ara la de les dones, els animals o la natura. Pel que fa als dos últims tipus de veus, cal destacar l'exercici creatiu que Solà fa per a imaginar-se com es comunicarien els animals i la natura amb el nostre llenguatge i que Randy Malamud (2003) va etiquetar com a imaginació empàtica.

Creativitat i literatura: una aproximació des de la neurociència

M. Àngels Francés Díez

La perspectiva neurocientífica pot aportar un enfocament interdisciplinari als estudis literaris que ajuden a explicar els processos creatius patents en una certa parcel·la de la narrativa catalana contemporània, que utilitza estratègies diverses per a remodelar el món que ens envolta. Des de la neurociència, Eagleman i Brandt (2017: 47-49) sistematitzen aquests procediments creatius en tres bàsics: "bending, breaking and blending. [...] In bending, an original is modified or twisted out of shape. In breaking, a whole is taken apart. In blending, two or more sources are merged." Aquest marc triple explica, en gran mesura, les estratègies d'innovació sobre les quals creiem que pivota la nova generació de narradores catalanes, entre les quals tenen un lloc privilegiat Irene Solà i Eva Baltasar.

Una aproximació des de la neurocientífica a les estratègies creatives en la narrativa d'Eva Baltasar: bending, breaking i blending

Laura Sellés Lloret

La present comunicació pretén estudiar des d'una perspectiva neurocientífica les estratègies creatives que l'escriptora Eva Baltasar fa servir en el seu tríptic narratiu: *Permagel* (2018),

Boulder (2020) i Mamut (2022). D'acord amb les propostes d'Eagleman i Brandt (2017), els mecanismes bending, breaking i blending intervenen en la construcció narrativa de les novel·les baltasarianes de diverses maneres. D'una banda, trobem bendings en les metàfores dels títols, en tant que amalgamen una determinada manera de ser amb un element/fenomen natural. Gràcies a aquest joc retòric, l'autora aconsegueix condensar tot un repertori d'elements poètics al si de presentar unes protagonistes lesbianes i killjoys –en terminologia d'Ahmed (2019)–, que fan tromtollar totes les associacions que sovint han estat associades a la feminitat. D'aquesta manera, l'exercici de creativitat radica en la desestabilització de les expectatives de lectura, fet que podem interpretar des del concepte de breaking. A l'últim, podem relacionar el concepte de blending amb el títol de la primera novel·la. Així doncs, aquest treball destaca com, des d'un enfocament neurocientífic, l'autora utilitza diverses eines per a expressar la complexitat de l'experiència humana. A través d'una revisió detallada dels seus textos, identificarem i analitzarem les diverses maneres en què Baltasar doblega, trenca i fusiona les convencions narratives, contribuint així a la comprensió de la intersecció entre la creativitat literària i els processos cerebrals.

Macroprojectes fotovoltaics en qüestió: estratègies mediàtiques, impactes ambientals i resposta social a les comarques de Castelló

Regulación Prudencial Climática: Perspectivas Emergentes e Implicaciones Políticas

Diego Hidalgo-Oñate
Universitat Jaume I

La banca desempeña un rol social importante al facilitar la intermediación del dinero, porque su especialización reduce el riesgo entre los oferentes y demandantes, disminuyendo a su vez la selección adversa y otras fallas de mercado. Los riesgos climáticos (físico, transición y pérdida de biodiversidad) son una nueva tipología de riesgo surgida en el contexto del cambio climático. Estos riesgos tienen el potencial de desestabilizar el sistema financiero si no son mitigados oportunamente y por ello se adelantan investigaciones para considerar la inclusión de estos riesgos en las herramientas de regulación prudencial bancaria. Nuestro trabajo preliminar ha permitido determinar las herramientas en las cuales está concentrada la investigación y los vacíos de investigación más evidentes. En base a estos resultados, se ha realizado una nueva investigación para identificar los artículos más sobresalientes surgidos en los dos últimos años. Nos hemos concentrado en los avances de la regulación prudencial de los Estados Unidos (EE. UU.) y la Unión Europea (UE), dada la alta concentración de Bancos de Importancia Sistémica Global en estas regiones. Conforme al análisis crítico realizado, se han establecido cinco perspectivas emergentes: política de compensación, pérdida de biodiversidad, emisiones financiadas, riesgo sistémico y taxonomías verdes. El estudio destaca la relevancia de la regulación prudencial climática, gracias a los avances logrados por los investigadores en este campo. Las principales implicaciones políticas del estudio incluyen abogar por una transición guiada para pasar de la autorregulación hacia una regulación prudencial armonizada, aprovechar herramientas macroprudenciales, desarrollar una metodología estandarizada para calcular la huella de carbono bancaria (emisiones financiadas), acelerar la implementación regulatoria, invertir en desarrollo de capacidades, promover investigaciones transversales, involucrar a comunidades locales, alinear la

economía con objetivos climáticos y abordar la dependencia de los combustibles fósiles. Las conclusiones resaltan la naturaleza dinámica de la regulación prudencial climática, haciendo hincapié en la necesidad de un marco armonizado y adaptativo. La utilidad práctica del estudio es que ofrece nuevas perspectivas e implicaciones para la política pública, que buscan garantizar la estabilidad y transparencia del sistema financiero.

La resposta social contra els macroprojectes fotovoltaics i eòlics a les comarques de Castelló

Laia Pitarch Centelles
Associació Defensem les Nostres Arrels

Les energies renovables són claus per reduir la nostra dependència energètica dels combustibles fòssils i mitigar el canvi climàtic. Tanmateix, a les comarques de Castelló, s'estan projectant macroprojectes fotovoltaics i eòlics que no són ni sostenibles, ni respectuosos amb el medi ambient ni amb la població. Tal com s'assenyala en la Llei 5/2023, de 13 d'abril, de la Generalitat, integral de mesures contra el despoblament i per l'equitat territorial a la Comunitat Valenciana, el despoblament, com a procés que caracteritza l'abandó territorial i demogràfic, ha sigut particularment intens en comarques d'interior i de muntanya de la Comunitat Valenciana. Cal destacar que l'Alcalatén i els municipis d'interior de la Plana Alta, són zones que estan catalogades com en risc de despoblament i es veuen agreujades per aquest fenomen demogràfic. Davant aquesta situació, les empreses energètiques s'estan interessant en aquests sòls, els quals són més barats i on la resposta ciutadana podria ser més feble a causa de la baixa densitat de població, per tal d'instal·lar macroprojectes fotovoltaics i eòlics. En els darrers mesos, s'han anunciat la sol·licitud d'autorització administrativa prèvia i els estudis d'impacte ambiental dels macroprojectes fotovoltaics de València Edetanotum FV1 amb 212 Ha. a Vilafamés i amb 315 Ha. a Cabanes; i València FV19 amb 351 Ha. a les Useres. A més, de la a MAGDA amb 472 Ha. a les Coves de Vinromà, la qual es troba en un estat més avançat, havent recorregut a l'Autorització Administrativa prèvia que el Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic ha atorgat a l'empresa. Enfront de la problemàtica que suposa l'execució d'aquests projectes respecte al despoblament, el futur econòmic i la manera de viure a les zones rurals, s'ha donat una resposta ciutadana per tal de defensar el territori. En conseqüència, s'han creat les associacions 'Nostra Terra' a les Coves de Vinromà; 'La terra, casa nostra' a Vilafamés; 'Defensem les nostres arrels' a les Useres; 'Per un Cabanes viu!' a Cabanes; i 'Junts per la Terra' a la Vall d'Alba. Totes aquestes associacions estan organitzades en una plataforma d'àmbit comarcal amb l'objectiu de sumar esforços, fer més pressió institucional i sensibilitzar a la població sobre aquesta problemàtica que posa en risc la vida, els valors i el patrimoni del món rural.

Macroprojectes fotovoltaics en qüestió: estratègies mediàtiques, impactes ambientals i resposta social a les comarques de Castelló

María Sánchez Murciano
Associació La Terra Casa Nostra

La societat es troba enfront d'una de les majors, sinó la major, crisi a la qual ens hàgem enfrontat mai: la crisi climàtica. Això exigeix respostes contundents per part de l'ésser humà per a tractar de pal·liar i reduir les seues conseqüències. Una d'elles és la independència als

combustibles fòssils, substituint-los per les anomenades energies renovables. L'objectiu és produir l'energia a través de fonts i processos, d'una banda, inesgotables; d'altra banda, sostenibles. Per a això es posa en marxa la coneguda transició energètica. Les administracions públiques competents, principalment el Ministeri per a la Transició Energètica i Repte Demogràfic, han donat llum verda en els últims anys a innumbrables macroprojectes de plaques fotovoltaïques i molins eòlics, amb les seues corresponents línies de molt alta tensió, la majoria en sòl agrícola, en les zones rurals de moltes províncies d'Espanya, entre elles, Castelló. Si bé la Llei 21/2013, de 9 de desembre, d'avaluació ambiental, hauria de garantir la correcta caracterització del territori i els seus elements, així com una anàlisi exhaustiva dels efectes i conseqüències positives i negatives que tindria qualsevol pla, programa i/o projecte per a la població local i el seu espai natural, la realitat és que estos estudis en la seua majoria són deficitaris, per diferents motius. Ens trobem davant una situació en la qual, per a dur a terme un procés necessari per a una evolució sostenible de la societat, es prenen decisions totalment contràries a ella. Des de la destrucció de la biodiversitat, espais naturals o les relacions entre elles, fins a una seriosa afectació a les dades demogràfiques, economia local, o els serveis ecosistèmics culturals del territori en qüestió. És necessari posar sobre la taula la importància de tots estos elements, sent imprescindibles per a dur a terme la transició energètica. No es posa en dubte la necessitat i urgència de substituir els combustibles fòssils, recursos exhaurits i molt cars econòmicament i ambientalment d'aconseguir, per altres fonts que reduïsquen estos impactes. El que és urgent és posar en dubte si la manera en la qual des de les administracions públiques s'està enfocant esta problemàtica és realment la correcta, o s'estan prenent decisions que van en contra dels territoris rurals, la seua població i la seua biodiversitat.

Més enllà de la brillantor solar. Anàlisi crítica de les estratègies mediàtiques de les empreses d'energia fotovoltaïca

Alba Saura Manzanares
Universitat Jaume I

L'actual proliferació de macroprojectes fotovoltaïcs en territori castellanenc, la majoria impulsats per la mateixa empresa i situats a escassos quilòmetres de distància, ha tingut un gran impacte en la societat castellanenca. Aquest impacte ha arribat al carrer a través dels mitjans de comunicació, sobretot locals, que han actuat com a altaveu de les empreses promotores, però també han recollit les inquietuds de la societat. A l'hora d'analitzar les estratègies de comunicació dels grups empresarials que promouen aquests projectes, és important tenir en compte que la cobertura mediàtica pot variar considerablement depenent del mitjà de comunicació i la seua relació amb l'emissor principal de la comunicació. En aquest cas, trobem que alguns mitjans poden tenir biaixos particulars basats en la seua línia editorial o interessos econòmics derivats dels ingressos per publicitat provinents de les mateixes empreses energètiques. La diversitat de perspectives i la consideració de múltiples factors són essencials per a obtenir una comprensió completa del tractament mediàtic dels macroprojectes d'energia fotovoltaïca. En aquest treball examinem les estratègies mediàtiques utilitzades per aquestes companyies per a guanyar acceptació pública i legitimitat entorn dels seus projectes solars a gran escala, estratègies que passen pel desenvolupament d'una narrativa centrada en la sostenibilitat i la lluita contra el canvi climàtic i que porten aparellades, fins i tot, accions de suport econòmic a entitats públiques per a la creació de projectes de desenvolupament rural, esportius i culturals. Aquestes accions s'han encunyat amb el terme "greenwashing", un conjunt de pràctiques que pretenen donar una imatge mediàtica, i per tant social, favorable als macroprojectes que es proposen, presentant-los com

a contribucions significatives a la transició cap a fonts d'energia més sostenibles i netes sense explicar-ne les vertaderes conseqüències sobre el territori.

Pòsters

From Canvas to Screen: Perpetuating and Recreating Archetypes of Old Age in Contemporary Horror Cinema

Marta Miquel-Baldellou
Universitat de Lleida

According to Herbert Covey (1991), throughout the history of art, portrayals of old age have been used to symbolise a number of themes such as time, wisdom, or death. Subsequently, artists began to paint portraits of older people as subjects of their own right without symbolic representation. Nonetheless, older people in paintings were often cast in recurrent roles such as the sage, the miser, the witch or the granny. As Covey further argues, older people have been viewed in positive and negative terms through a persistent sense of duality, while there were clear differences between the sexes, since older men were often characterised as religious, wise, honoured, lustful, feeble and foolish, whereas older women were shown as pious, grandmotherly, evil and dependent. Hence, despite the fact that paintings of older people often reflected the restrictive roles that elders were assigned in society, they increasingly displayed a greater variety of images in relation to old age. Cinema theorists Cynthia Miller and A. Bowdoin van Riper (2019) have noted that, in the last decades, as a result of social factors such as an exponential increase in longevity and the decrease in birth rates in Western society, fears and anxieties about old age have been explored in cinematic horror texts that reflect as well as shape our ambivalent attitudes toward growing old. Although these cinematic depictions of old age often perpetuate stereotypes about the elderly, they also contribute to shifting and transforming the portrayals of older people. Contemporary horror films about old age range from exploring fears of physical decay and mental deterioration to addressing intricate relationships with younger relatives and portraying elders as powerful advisors. Besides, as Miller and Bowdoin van Riper further argue, older people in contemporary horror cinema often shift their roles from victims to villains. In their representation of older people, contemporary horror films resort to iconic paintings in the history of art that portray different archetypes of old age. Hence, it is possible to establish an intermedial connection between paintings of older people and frames from contemporary films that explore the fears of aging. This intermedial connection ranges from explicit reference, as particular paintings are shown in films, to subtle influence, as frames simply suggest some paintings. As cases in point, frames from Adam Robitel's film *The Taking of Deborah Logan* establish intermediality with Francisco de Goya's painting "Saturn Devouring His Son," frames from M. Night Shyamalan's *The Visit* are evocative of Grant Wood's painting "American Gothic," and frames from Natalia Erika James's *Relic* bear close resemblance with Gustav Klimt's painting "The Three Ages of Women." By means of a comparative analysis between paintings and film frames portraying archetypes of old age, this poster will prove the intermediality existing between these arts, the perpetuation and innovation of archetypes of old age, and the pervasive presence of older characters in contemporary horror films as rooted in classic paintings in the history of art.

Art i metàfores. Una exploració de metàfores visuals en obres d'art feministes i contemporànies

Maria Sanz Taus
Universitat Jaume I

Avui dia, el feminisme, ha esdevingut un tema d'especial rellevància en la nostra societat, i encara més en les manifestacions artístiques i culturals (Reckitt 2001). Tanmateix, l'art es desenvolupa en un context social i en l'actualitat es presenta com a plataforma de visibilitat per a les dones. És una manera més d'expressar la seva

identitat i el seu empoderament. Les artistes manifesten aquesta identitat en les seves obres mitjançant diversos recursos, entre elles, les metàfores (Mayayo, 2003). Hi ha aspectes de l'existència humana que no es poden representar directament i el recurs més adequat per comunicar els efectes cognitius i emotius de l'art són les metàfores (Ospina-Herrera, 2010). No obstant això, una anàlisi d'obres d'art d'es d'un punt de vista interdisciplinari enllaçant els dominis del feminisme, l'art i les metàfores encara no està suficientment explorat avui dia. Des d'una perspectiva lingüística, pretenem explorar les manifestacions metafòriques relacionades amb l'empoderament femení i a través de l'anàlisi d'una sèrie d'obres pictòriques creades durant aquesta tercera onada del feminisme i representades per dones artistes, espanyoles i contemporànies. Amb aquest propòsit, presentem una anàlisi de tres treballs amb components metafòrics analitzats mitjançant el procediment d'identificació de metàfores visuals VISMIP - (Sòrm i Steen, 2018). Il·lustrem com les metàfores visuals esdevenen un element clau en el procés creatiu de les artistes i funcionen com un pont d'expressió artística i comunicativa entre elles i el seu públic. Els treballs descrits en el pòster exemplifiquen com la metàfora s'empra com a element clau per projectar aspectes complexos de la nostra realitat i alguns dels temes recurrents en la nostra investigació, com ara la identitat, l'empoderament, la llibertat i la igualtat. D'aquesta manera, la investigació ofereix una visió de les metàfores presents en art feminista actual i, a l'hora, facilita la comprensió d'aquests temes representats en les peces seleccionades. A més a més, ens mostra com les artistes configuren la seva visió del feminisme a través de les representacions artístiques.

“Entrando en la cancha”: Equipo de Intervención Comunitaria Infanto-Juvenil (EICIJ)

Lorena Liñán Díaz

Universitat Jaume I i Hospital de la Plana

La adolescencia es la etapa vital que comprende la población entre 12 y 18 años. Se trata de un periodo de especial vulnerabilidad debido al desarrollo biológico, afectivo y social. Se construye la propia identidad y se establecen vínculos relacionales significativos con iguales, siendo de especial relevancia la comunicación y la interacción social. Una de las consecuencias del confinamiento vivido durante la pandemia de 2020 ha sido el incremento de los números de trastornos mentales en los niños, niñas y adolescentes (NNA) y el empeoramiento de los que ya lo sufrían previamente. En respuesta a este incremento, dentro del Plan Ariadna de la Comunidad Valenciana se prevé reforzar la salud mental de NNA de dicha comunidad, contemplando la creación de Equipos de Intervención Comunitaria Infanto-Juvenil (EICIJ). Se trata de acercar la mirada terapéutica a la vida cotidiana de los/las adolescentes y sus familias. La idea es hacer llegar la ayuda a los/las jóvenes mediante el proceso de adaptación de los/las profesionales a sus muy dañadas o limitadas capacidades de vinculación, en lugar de continuar pidiéndoles que sean ellos/as los/las que se adapten a la propuesta terapéutica o al marco de trabajo de los servicios de salud mental existentes hasta 2022. Se considera que los/las profesionales tienen que adoptar un papel muy activo para establecer relación con estos/as jóvenes, dado que presentan dificultades significativas para vincularse. Entendemos la negativa a recibir ayuda como una respuesta adaptativa dentro de las dificultades del desarrollo emocional y relacional derivadas de la historia vital de la persona. Así pues, en el EICIJ del departamento de La Plana atendemos semanalmente a adolescentes de entre 12 y 18 años en situación de aislamiento domiciliario y absentismo del sistema sanitario y/o educativo/laboral. Se trata de jóvenes con alto riesgo psicopatológico y de exclusión social. Abordar estas dificultades desde la perspectiva comunitaria requiere una comprensión profunda de los contextos culturales, sociales, familiares y emocionales en los que viven los/las adolescentes. Además, se aboga por un modelo donde se pueda potenciar la prevención y promoción de la salud mental, trabajando de forma conjunta con la familia y otros organismos implicados en el bienestar del menor (centros educativos, servicios sociales, equipos de atención primaria, etc.) para abordar las dificultades de los/las adolescentes en el entorno natural.

